

Të nderuar,

Kam kënaqësinë të jem sot këtu me ju, për të diskutuar dhe për të dëgjuar rreth një tematike shumë të rëndësishme për ekonominë e vendit tonë, me ç ‘rast dëshiroj ta falënderoj Odën Ekonomike Amerikane për ftesën dhe ta shpreh vlerësimin tim të lartë për bizneset dhe rolin e tyre në zhvillimin ekonomik të vendit.

Tema e kësaj konference konsideroj se është shumë e qëlluar sepse vjen në një kohë kur sektori bankar ka shënuar progres mjaft të madh në përmirësimin e kushteve për financim të qëndrueshëm të ekonomisë, përkatësisht bizneseve.

***

Sektori bankar i Kosovës, në vitet e fundit ka rritur në masë të konsiderueshme rolin e tij në financimin e rritjes ekonomike në vend, duke përshpejtuar ritmin e rritjes së kredive, si dhe duke zvogëluar në masë të konsiderueshme normat e interesit në kredi. Standardet më të lehtësuara kreditore dhe zvogëlimi i normave të interesit në kredi kanë shërbyer si stimuj të rëndësishëm për rritjen e kërkesës për kredi, duke rezultuar në një rritje vjetore të kredive prej 11.6 përqind në muajin tetor të këtij viti. Kjo tregon se qasja në financa, e cila për një kohë të gjatë është raportuar nga bizneset si njëra ndër barrierat kryesore për zhvillimin e afarizmit të tyre, tani po shënon përmirësim të vazhdueshëm. Kjo mund të vërehet edhe nga rritja e kreditimit për sektorët e ekonomisë të cilët në periudhat paraprake kanë pasur qasje më të kufizuar në financimin bankar. Sipas të dhënave të fundit të muajit tetor 2018, kreditë e dhëna nga sektori bankar për biznesin janë në shumë prej 1.7 miliardë euro, e cila krahasuar me periudhën e njëjtë të pesë viteve më parë ka shënuar rritje prej 45 përqind.

Struktura e kreditimit sipas sektorëve ekonomik ka filluar të përmirësohet krahasuar me periudhat e kaluara, megjithatë ekziston hapësirë për një diversifikim më të madh

të portofolit kreditor në favor të sektorëve që kanë potencial më të madh për të gjeneruar rritje ekonomike. Aktualisht, rreth 50 përqind e gjithsej kredive të lëshuara për ndërmarrjet përfaqësohen nga kreditë për sektorin e tregtisë. Gjatë këtij viti, sektori i bujqësisë dhe sektori i prodhimit kanë qenë ndër sektorët me rritjen më të lartë të kredive të pranuar. Megjithatë, shuma e përgjithshme e kredive të lëshuara për këta sektorë vazhdon të jetë ende e ulët. Pjesëmarrja e sektorit të prodhimit në gjithsej kreditë për ndërmarrjet në muajin tetor ishte 13 përqind, ndërsa kreditë për sektorin e bujqësisë përfaqësuan rreth 4 përqind të gjithsej kredive.

Meqë edhe tema e sotme ka të bëjë me rolin e sektorit bankar në zhvillimin ekonomik të vendit, dëshiroj ta potencoj faktin se mbështetja më e madhe për këta sektorë të ekonomisë, por edhe për sektorët tjerë me potencial më të madh për të gjeneruar rritje ekonomike, është e domosdoshme për të pasur një zhvillim më të qëndrueshëm ekonomik.

Mirëpo, ne po ashtu jemi të vetëdijshëm se diversifikimi i portofolit kreditor të sektorit bankar nuk varet vetëm nga ana e ofertës për kredi, por në masë të madhe varet edhe nga kërkesa për kredi. Në këtë kontekst, dëshiroj të theksoj se bankat kanë potencial mjaft të lartë financiar për rritje të mëtejme të kreditimit, kanë lehtësuar standardet kreditore, si dhe kanë zvogëluar në masë të konsiderueshme koston e qasjes në financim bankar. Në tetor 2018, norma mesatare e interesit në kredi ishte 6.6 përqind, që paraqet një përmirësim shumë të madh në krahasim me vitet paraprake. Rënia e normave të interesit në kredi vërehet qartë te të gjithë sektorët, përfshirë kreditë për sektorin e bujqësisë, ku norma e interesit ka zbritur në 7.5 përqind nga 16.7 përqind sa ishte pesë vite më parë; për sektorin industrial normat e interesit kanë shënuar rënie në 5.8 përqind nga 12.2 përqind sa ishin më parë; dhe gjithashtu edhe për sektorin e shërbimeve norma mesatare e interesit ka shënuar rënie në 6.3 përqind nga 11.1 përqind sa ishte pesë vite më parë.

Përmirësimi i kushteve për qasje në financim bankar është bërë edhe për sa i përket aspekteve të tjera, siç janë lehtësimi i standardeve për aprovimin e kredisë, zvogëlimi i kërkesave për kolateral, si dhe zgjatja e afatit të maturimit të kredive.

Sidoqoftë, për të pasur një kreditim më të madh të sektorëve që aktualisht kanë qasje më të ulët në financimin bankar nuk mjafton vetëm përmirësimi i ofertës për kredi, por gjithashtu nevojitet që kërkesa e këtyre sektorëve për kredi të jetë më e lartë dhe me cilësi më të mirë. Me këtë dua të them se nevojitet një qasje më gjithëpërfshirëse për të identifikuar dhe për të mbështetur zhvillimin e sektorëve me rëndësi më të madhe për zhvillimin ekonomik të vendit.

Një hap i rëndësishëm për rritjen e mbështetjes për këta sektorë vlerësojmë se është ndërmarrë me themelimin e Fondit Kosovar për Garanci Kreditore. Deri më tani, gjithsej vlera e kredive që janë të garantuara nga ky Fond ka arritur në 71.3 milionë euro dhe është shpërndarë në 1,836 ndërmarrje mikro, të vogla dhe të mesme.

***

Për të pasur një sektor bankar në funksion të financimit të qëndrueshëm të zhvillimit ekonomik të vendit, parakusht themelor është që sektori të jetë i qëndrueshëm. Me këtë rast, dëshiroj të konfirmoj përsëri që sektori bankar i Kosovës vazhdon të jetë i qëndrueshëm bazuar në të gjithë treguesit e shëndetit financiar. Vëmendje të veçantë dëshiroj t'i kushtoj cilësisë shumë të mirë të portofolit kreditor, e cila flet për menaxhim të mirë të rrezikut kreditor nga bankat, por lirisht mund të shërbejë edhe si një indikator i rëndësishëm i ambientit të favorshëm ekonomik për operimin e bankave në Kosovë. Në muajin shtator të këtij viti, norma e kredive joperformuese ishte 2.8 përqind, gjë që pasqyron një gjendje shumë të mirë të cilësisë së portofolit kreditor. Faktorët që kanë kontribuar në cilësinë e mirë të portofolit kreditor mund të jenë të shumtë, por ndër më të rëndësishmit konsideroj se janë stabiliteti

makroekonomik, zhvillimet legislative gjatë viteve të fundit, siç është rasti me përmbaruesit privat që kanë lehtësuar ekzekutimin e kolateralit dhe zbatimin e kontratave, mbikëqyrja e kujdesshme nga ana e BQK-së, menaxhimi adekuat i rreziqeve bankare nga ana e bankave, si dhe sjellja e përgjegjshme e qytetarëve të Republikës së Kosovës në përmbushjen e obligimeve të tyre kontraktuale kundrejt bankave.

Gjendja e kënaqshme e qëndrueshmërisë së sektorit bankar paraqitet edhe nga treguesit tjerë, siç janë treguesi i mjaftueshmërisë së kapitalit dhe ai i likuiditetit, të cilët në vazhdimësi kanë tejkaluar kërkesat rregullatore dhe paraqesin aftësinë e lartë paguese të sektorit bankar.

***

Banka Qendrore e Republikës së Kosovës me të gjitha kapacitetet e saj është në funksion të mbështetjes së zhvillimit të qëndrueshëm të sistemit financiar, duke e ofruar të gjithë infrastrukturën e nevojshme për të mbështetur zhvillimin e institucioneve financiare dhe në të njëjtën kohë duke u siguruar se veprimtaria e tyre siguron stabilitet financiar. Në këtë aspekt, ne jemi duke i ofruar sektorit bankar standardet më bashkëkohore të rregullativës dhe mbikëqyrjes financiare, duke bërë që bankat dhe institucionet tjera financiare në Kosovë të operojnë në bazë të rregullave që janë në fuqi në të gjitha vendet e zhvilluara. Po ashtu, BQK-ja i ofron sektorit bankar një infrastrukturë moderne financiare. Sistemi i pagesave ndërbankare, një sistem modern, efikas dhe i sigurt, si dhe regjistri i kredive që i ofron bankave shërbimet më moderne në këtë fushë, paraqesin shembuj të mirë për të ilustruar zhvillimin e infrastrukturës financiare në Kosovë.

***

Në përmbyllje të fjalës sime, dëshiroj të theksoj edhe një herë se sektori bankar i Kosovës është në gjendje të shëndoshë financiare dhe me rritje të vazhdueshme të financimit të zhvillimit të qëndrueshëm ekonomik të Kosovës, por kërkohet një angazhim edhe më i madh ndërinstitucional për të krijuar kushtet e nevojshme që mbështetja e këtij sektori për ekonominë e vendit dhe për bizneset të jetë edhe më e madhe.

***

Taksa prej 100 përqind

Ne parimisht mbështesim zhvillimin e tregtisë së lire ndërmjet të gjitha vendeve, mirëpo vetëm atëherë kur parimet e tregtisë së lirë zbatohen në mënyrë reciproke. Në këtë aspekt, duhet që edhe vendet tjera t'i lejojnë qasje të lirë bizneseve tona në tregjet e tyre, ashtu sikur që ne i mundësojmë atyre të qasen lirisht në tregun tonë. Prandaj, unë konsideroj që është koha që edhe vendet tjera të reflektojnë dhe t'i zbatojnë parimet e tregtisë së lirë në tërësi dhe jo në baza selektive, sepse kjo nuk është e pranueshme për ne.